

בס"ד, יום ראשון ט"ז שבט תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת סנהדרין מז – נג (46)

א. (1) האם המת מרגיש בכבוד או בבזיון שעושים לו אחר מותו, ומאי נפקא מינה בהאי מילתא (פרט)? (2) האם יש לפשוט ספק זה מחזקיהו, או מהספד שאול, ומדוע? ומהיכן פשטינן למסקנת סוגיין? (3) האם שרי להלין מת לכבוד החי, ומדוע? (4) איך נתקיימה ברכת אליהו לאלישע שיהיה פי שנים ברוחו, ואמאי הובא בסוגיין? (5) מי נחשב דחוי מקרבן, ומדוע? ומה הדין היכא דנרחה מעיקרא ולבסוף נראה, או נראה ונרחה וחזר ונראה?

ב. (1) רשע שמת, האם המיתה כיפרה על עוונותיו? ומאי נפקא מינה בהאי מילתא? (2) מתי חל חיוב האבלות, ומה הדין היכא דבזמן הראוי לחלות האבלות, לא חלו עליו דיני האבלות (פרט)? (3) האם שרי לכהן לעבור מעל קבר, ומדוע (פרט)? (4) האם מותר להנות מעפר הקבר (פרט), ומדוע? (5) אלו איסורי הנאה נאסרים בהזמנה, ואלו אין נאסרים בהזמנה, ומדוע? ומאי חשיב הזמנה?

ג. (1) מהיכן ילפינן דמת גופיה אסור בהנאה, ומה דין עורו? (2) מה דין כפה לענין מדרס, ומדוע? ובאיזה אופן אמרינן שדינה שונה (פרט)? (3) האם שרי ליתן מעות בכיס שהזמינו לתפילין, והאם היכא דצר בו תפילין הדין שונה? (4) החוצב אבנים לקבר, האם נאסרו או לאו, ומדוע? (5) גבו בגדים לצורך מת, והותירו, מה יעשו בהן, ומדוע? והאם באופן שגבו מעות הדין שונה?

ד. 1) "היו אביו ואמו מזרקין בו כלים וכו'", האם כלים אלו נאסרו בהנאה (פרט), ומדוע? 2) מה דין תפילין מעור בהמה טמאה, או מעור בהמה טהורה שלא עובד לשמה, ומדוע? ומה דין תפילין שעשאן מזהב, ומדוע? 3) מי נוטל נכסי הרוגי מלכות, ומהיכן ילפינן לה? 4) אמאי ברח יואב ואחז בקרנות המזבח? 5) במה קילל דוד את יואב, ובמי נתקיימה הקללה, ומדוע?

ה. 1) באיזה אופן הרג יואב את אבנר, ואמאי הרגו, והאם כדין הרגו, ומאי טעמא נענש אבנר שנגרם לו שיהרג? 2) מי הרג את עמשא, ואמאי הרגו, והאם כדין הרגו? 3) אמאי נהרג יואב, והיכן נקבר, ואלו שבחים נאמרו על יואב, ואיזה דברי גנאי נאמרו על יואב?

ו. 1) כמה מיתות נמסרו לבית דין, ומה סדר חומרתן, והאם יש נפקא מינה בסדר חומרתן? 2) מה הם שבעה הסמנים שמעבירין על הכתם, ולצורך מה מעבירין על הכתם, והאם הסדר מעכב בהן, ומדוע? 3) האם סדר יום הכיפורים מעכב, ומדוע? 4) באלו דברים נאמר דמצוה לעשותן על הסדר, ואם לא עשאן בסדרן יצא? 5) מהו סדר לבישת בגדי כהונה, ומהיכן ילפינן לה, והאם סותר הוא להמבואר במשנה, ומדוע?

ז. 1) מהם החומרות שיש לדון על פיהם איזו מיתה חמורה יותר מאחרות? 2) מאי טעמא דרבנן בסדר חומרת המיתות בית דין לפי שיטתם? 3) מאי טעמא דר' שמעון בסדר חומרת המיתות בית דין לשיטתו? 4) במה תליא שורש פלוגת ר' שמעון ורבנן גבי סדר החומרות דשריפה וסקילה, והרג וחנוק?

ח. (1) מה הם שני המחלוקות דר' שמעון ורבנן דתלה ר' יוחנן זו בזו, ומהיכן ידע לדבריו, ומאי אתי לאשמועינן בתליה זו? (2) מהיכן הוכיח ר' שמעון לשיטתו גבי שריפת בת כהן? (3) מה ילפינן בסוגיין מדכתיב "ובת" "איש כהן" "כי תחל לזנות" "את אביה" "היא מחללת"? ואליבא דמאן קיימא הך ברייתא?

ט. (1) מהיכן סלקא דעתין לדרוש דבת כהן שחיללה שבת דינה בשריפה, ואליבא דמאן קיימא, ומאי טעמא דינה יהיה בשריפה, והאם דין אביה שונה, ומדוע? (2) מה דין בת כהן שנישאת למי שאינו כהן, לענין אכילת תרומה (פרט), ולענין להנשא לכהונה, ולענין שריפה אם זינתה, ומדוע? (3) כמאן אתי דברי ר' אליעזר דאמר "את אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה", ומה הביאור בדבריו?

י. (1) כמאן פסק רב נחמן משמיה דרב, ומה תמה עליו ר' יוסף, ואמאי דווקא הכא תמה להאי תמיהה? (2) מה דעת ר' ישמעאל גבי שריפת בת כהן, ומהיכן יליף לשיטתו? (3) מה דעת ר' עקיבא בשריפת בת כהן, ומהיכן יליף לשיטתו? (4) מה דין בועל בת כהן וזוממי בת כהן, ומהיכן ילפינן לה, והאם יש מקור נוסף שאפשר למילף האי דינא, ואם יש, אמאי הוצרכו תרוויהו? (5) מה דרש ר' ישמעאל מדכתיב "ובת", ומדכתיב "את אביה היא מחללת"? ומהיכן ר' עקיבא דרש להנך דרשות?

יא. (1) מה הם ההכנות שעושים לנידון קודם השריפה, ומאי טעמא עבדינן להו? (2) כיצד נעשית השריפה, ומנלן דאף באופן זה חשיב שריפה, ומהיכן ידעינן דלהכי כוונת התורה? (3) כיצד מתו עדת קורח, ומהיכן ילפינן לה, ומה גרם להם שימותו? (4) אמאי מתו בני אהרון, וכיצד מתו, ומהיכן ילפינן לה, והאם היה להם טומאת מת, ומדוע?

יב. 1) מה היה המעשה עם אימרתא בת טלי, ומה פסק בדינה רב חמא בר טוביה, והאם כדין עשה, ומדוע? 2) מה דעת ר' אלעזר בר צדוק באופן השריפה, ומהיכן הוכיח שיטתו, ומה השיבו לו? 3) כיצד נעשית מיתת הסיוף, ומדוע נעשית דווקא באופן זה? 4) באיזה אופן נאמר "בחוקותיהם לא תלכו"? 5) מי הם הנהרגים בסיוף, ומהיכן ילפינן להו? 6) מה דין קטן הבא על הקטנה, או על הגדולה? ומה דין האשה, ומהיכן ילפינן לה? 7) מה ילפינן מדרכיב "אשת רעהו"?

יג. 1) מנלן דאיכא מיתת חנק בעולם? 2) מנין שמייתת הנואף והנואפת היא בחנק (פרט)? 3) הוכח מהיכן ילפינן לכל הנסקלים שמייתתן בסקילה! 4) כמה חטאות חייב הבא על אמו, או על אשת אביו, או על כלתו, ובאיזה אופן מיירי (פרט)?

יד. 1) במאי קמפליגי רבנן ור' יהודה גבי אשת אביו אליבא דברייתא? 2) מהו איסור קדושה, ואיסור מצוה, ומה דינם, ומדוע? ומה הקשו מהאי דינא בסוגיין, וכיצד יש ליישב? 3) כיצד ביאר אביו את שיטת ר' יהודה דמתניתין? ומה הקשו עליו? 4) כיצד ביאר רב אחא בריה דרב איקא את שיטת ר' יהודה דמתניתין, והאם דבריו נתקבלו, ומדוע?

בהצלחה

תשובות למבחן סנהדרין מז נג

א. (1) הגמ' הסתפקה בהאי מילתא. ונפקא מינה לענין הספד, דאם המת מרגיש בכבודו, הרי ההספד הוא לכבודו, וכופין היורשין לשלם דמי הספדן, ואם אמר דאינו רוצה להספד, אין סופדין לו. אבל אם אינו מרגיש בכבודו, על כרחך דההספד הוא לכבוד החיים, ואינו יכול לומר שלא יספדו לו, ומאידך אם אינן רוצים להספידו, אי אפשר לכפותם. וכן איכא נפקא מינה, לענין כפרה, דאם המת מרגיש בבזונו, כל היכא דיש לו בזיון יש לו כפרה, אבל אם אינו מרגיש, אין לו כפרה בבזיונו.

(2) אין לפשוט מחזקיהו דהוי בזיון למת, משום דיש לומר דעשה כן לייסר האחרים ואיכא ביה משום קידוש השם ואיכא כפרה, והתרוצו העם לא להתכבד בהספד כדי שיתכפר לאחזו. וכן אין להוכיח מהא דנענש דוד שלא הספיד את שאול כהלכה, דיש לומר דכלל ישראל לא מחלו על ההספד אלא מפני שנתיראו מדוד. ועוד כתבו התוס' דבזיון דמלך שאני. ופשוטו מהא דאמרינן דסימן יפה למת שנתבזה אחר מיתתו, כגון שלא נספד ונקבר כראוי, או שחיה גוררתו או שגשמים מזלפים על מיתתו, דיש לו כפרה. ומוכח דאף לאחר מיתתו מרגיש בבזיונו, דאי לא הכי לא היה מתכפר לו בהכי.

(3) למאי דסברינן דאין המת מרגיש בכבודו, אמרינן דשרי להלין לכבוד החי, דדוקא בהלנה לבזיון דומיא דתליה על העץ, איכא איסור. אבל למאי דמסקינן דהמת מרגיש, לכאורה אין ראייה דאף לכבוד החי שרי להלין.

(4) מסקינן דעל כרחך דהוא על ידי שריפא את צרעת נעמן, [ואת בן השונמית]. דאין לומר שהיה הוא על ידי המת שנגע בעצמותיו וקם, דהא אמרינן עלה דרך קם ולביתו לא הלך, ואי משום הברכה היה ראוי שאף ילך לביתו. והוכיחו מינה בסוגיין שאין לקבור רשע אצל צדיק, ומשום הכי אותו רשע שהיה נביא שקר קם לתחיה כאשר נגע בעצמות אלישע.

(5) מומר הוי דחוי, משום דכתיב מעם הארץ. וכן שוטה משום דכתיב "לרצונו". ולדעת רש"י אף ישן חשיב דחוי [ולכאורה היינו משום דלא הוי לרצונו]. והתוס' הוכיחו דישן לא חשיב דחוי. וכן אמרינן דקרבן אנשי עיר הנדחת חשיב דחוי משום זבח רשעים תועבה. והיכא דנראה ונדחה וחזר ונראה, אמר ר' יוחנן דכיון דנחדה נדחה, ור' יוסף סיעע לדבריו מעיר הנדחת. וכתבו התוס' דאף היכא דלא נראה מעולם חשיב דחוי.

ב. (1) מת כאורחיה, כולי עלמא מודו דאין מיתתו כפרה. ובנהרג על ידי מלכות, כולי עלמא מודו דמיתתו כפרה. ובנהרג על ידי בית דין, לדעת רבא, הוי כנהרג ומיתתו כפרה. ולדעת אבבי כיון דבדין מת אין מיתתו כפרה, אבל כשנקבר והתעכל בשרו, יש לו כפרה. ולדעת רב אשי לא בעינן עיכול בשר, אלא סגי צערא דחיבוט הקבר פורתא. ונפקא מינה לענין קרבן שהפריש, האם חשיב שעתה חוזר ונראה, דהא עתה לא הוי זבח רשעים. וכן נפקא מינה לענין אבלות, דאם מיתתו לא כיפרה, אין מתאבלים עליו.

(2) בגמ' מבואר דהאבלות חלה משעת סתימת הגולל. ולרש"י היינו דף המונח על גבי הקבר. ולתוס' היינו אבן שמניחים מעל הקבר לסימן. וכתבו התוס' דהיכא דאין עושיין גולל, משיטתם הקבר בהוויתו חלה האבלות. וכל אבלות שלא חלה בזמנה, שוב אינה חלה, דהואיל ונדחו ידחו. אבל נקבר ברגל, כיון דאף ברגל נוהגים מקצת דיני אבלות, לא חשיב שנדחה, ושפיר נוהג אבלות אחר הרגל.

(3) בגמ' בברכות מבואר דשרי לקראת מלכי ישראל. וכתבו התוס', לדעת רש"י דגולל הוא כסוי הקבר, צריך לומר דכיון דאין הנזיר מגלח על טומאת גולל, אף הכהן שרי להטמאות בטומאת גולל. ועוד כתבו, דדוקא אם הגולל מגולה יש לו טומאה, ומאי דשרי היינו רק היכא דהגולל טמון דבכהאי גוונא ליכא טומאה. ואי נימא דגולל היינו מציבה, לקבר גופיה ליכא טומאה, ומשום הכי שרי.

(4) מעפר מחובר מסקינן דאין איסור, משום דקבר הוקש לעבודה זרה, וכשם דבעבודה זרה ילפינן דאין המחובר נאסר, הוא הדין דאין המחובר נאסר משום קבר. אבל בקבר בנין איכא איסור הנאה. וילפינן לה בגזירה שוה "שם שם" מעגלה ערופה. אלא אם כן נקבר שם שלא לדעת בעל החצר.

(5) משמשי עבודה זרה לא נאסרו בהזמנה. וביאר רש"י דהיינו משום דאסור לישראל לעובדה, אמרינן דלמא הדר ביה והאי הזמנה לאו מידי היא. ועבודה זרה גופה, כתבו התוס' דאף בהזמנה נאסרת. ולענין עגלה ערופה, לדעת אבבי נאסרה בהזמנה, והיינו משום דהיא גופה עצם המצוה. ולדעת רבא, אף היא אין הזמנה אוסרתה, אלא ירידה לנחל אוסרתה. ולענין משמשי מת, לדעת אבבי הוי כעגלה ערופה דנאסרו בהזמנה, משום דלא דמי לעבודה זרה, דהתם כיון דאסור לעובדה אמרינן דלמא הדר ביה. ולדעת רבא הוי כעבודה זרה, משום דעדיף למילף משמשי ממשמשי. והזמנה למסקנת התוס' הוי על ידי שנוטלו ואומר זה יהיה למת.

ג. (1) מת גופיה ילפינן מעגלה ערופה דנאסר בהנאה. ועורו נמי אסור בהנאה, דלא גרע מתשמישיו, ומכל מקום עבדו ביה רבנן חומרא דאף יטמא, כדי שלא יעשה אדם שטיחין מעור אביו ואמו.

(2) טמא מדרס משום דפעמים יושבים עליו או מקפלים אותו ומניחים עליו הראש. ובאופן שנתנו לספר תורה וכרכו בו הספר תורה, כולי עלמא מודו שנטהר מטומאת מדרס משום דהיום אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו. ומכל מקום טמא מגע מדרס הואיל ונגע בו בעצמו בהיותו טמא מדרס. ולדעת אבבי, סגי אף בנתנתו לבד. וכתבו התוס', דמכל מקום בעינן נמי שינוי מעשה, משום דאין כלי עולה מטומאתו אלא בשינוי מעשה.

(3) לדעת רב חסדא, אם רק הזמינו, או רק הניח בו תפילין דרך אקראי, אין איסור לצור בו מעות. ורק אם הזמינו וצר בו אפילו דרך אקראי, איכא איסור. ולדעת אבבי, אף היכא דרק הזמינו אסור ליתו בו מעות. אמנם אם לא הזמינו, אפילו אם צר בו תפילין דרך אקראי, אין איסור ליתן בו מעות.

(4) אינם נאסרים, כהיכי דטווי לאריגה לצורך מת אינו נאסר, והיינו משום דרק היכא דאפשר להשתמש כבר עתה לצורך מת, נאסר על ידי הזמנה. אמנם אם חצבן לצורך קבורת אביו, איכא משום כבוד אביו, ולא יקבר בהן עולמית.

(5) לדעת תנא קמא, מותר המת ליורשיו. ולאביי היינו משום דרק מה שנצרך למת נאסר. ולרבא היינו משום דהזמנה לאו מילתא היא, והמת מוחל על בזיונו שגבו עבורו לטובת יורשיו. ולר' מאיר, לא יגע בהן עד שבא אליהו, ולאביי היינו משום דמספקא לן אם אף מה שלא לצורכו נאסר. ולרבא, היינו משום דמספקא ליה אם מוחל על בזיונו לטובת יורשיו. ור' נתן סבר דאין המת מוחלם ליורשיו ונאסרו. ולתירוץ אחד בתוס' אין להם תקנה. ולתירוץ ב' בתוס' אפשר למוכרם והם יהיו מותרים, ובמעות יעשו דימוס על קברו. והיכא דגבו מעות, ודאי דאפשר למוכרם ולעשות בהן דימוס לקברו. ולר' מאיר ולתנא קמא, הדין כבגדים.

ד. (1) בבביתא מבואר דאם הכלים לא נגעו במטה, אינם נאסרים בהנאה, ואם הכלים נגעו במטה, נאסרו בהנאה. ולדעת אבבי, צריך לומר דהכא לא חשיב הזמנה, משום דאגב מררייהו עבדו הכי. ומאי דאמרינן דנגעו במטה נאסרים, היינו דדוקא במטה הנקברת עמו, דאתי לאחלופי בתכריכין. ולדעת רבא, הזמנה לאו מילתא היא, ולהכי שרי בהנאה. אבל אם נגעו במטה, דהוי מעשה, נאסרו בהנאה.

(2) עור בהמה טמאה פסול, משום דבעינן מן המותר בפיו. ומעור בהמה טהורה שלא עובד לשמה, לדעת תנא קמא, כשר. ולרש"י היינו משום דסבר דהזמנה לאו מילתא היא, ולהכי לא קפדינן בעיבוד לשמה. ולדעת התוס' היינו משום דסבר דהזמנה מילתא היא, ולהכי

סגני בהזמנה בעלמא ולא בעינן עיבוד לשמה. ולדעת רשב"ג, פסול. ולרש"י היינו משום דסבר דהזמנה מילתא היא, ולהכי קפדינן אף אעיבוד. ולתוס' היינו משום דהזמנה לאו מילתא היא, ולהכי בעינן שיעבדן שלמן. ובציפן זהב פטולות, הלכה למשה מסיני. (3) לדעת תנא קמא, המלך נוטלם. והיינו דמבואר בקרא דאחר שאחאב הרג את נבות על שהעידו עליו שבירך אלוקים ומלך, ירד לכרמו. ולדעת ר' יהודה, בניו יורשים אותו, ומה שאחאב ירד לכרם נבות, היינו משום שהיה בן אחיו, ולנבות לא נשאר בניו בחיים כדי ליורשו. (4) לדעת תנא קמא, ברח כדי שלא יהרג על ידי המלך, אלא ברעב (תוס') או על ידי בית דין ונכסיו יהיו ליורשיו ולא למלך. ולדעת ר' יהודה דאף הרוגי מלכות נכסיהן ליורשין, ברח משום חיי שעה. וביאר רש"י דהיינו עד שיחזירו דבריו לשלמה. ולתוס' היינו עד שימות ברעב (עיין ערוך לנר). (5) שיהיה זב ומצורע ומחזיק בפלך ונופל בחרב וחסר לחם. וכולם התקיימו בזרעו של דוד, זב ברחבעם, ומצורע בעוזיהו, ומחזיק בפלך באסא, ונופל בחרב ביאשיהו, וחסר לחם ביכניה. והיינו משום דאמר לו יואב לשלמה דאינו יכול להורגו אלא אם כן יקבל עליו הקללות שהתקלל מאביו, לפי שסוף קללת חיים לשוב על המקלל. וכיון ששלמה הרגו חזרו הקללות על זרעו.

ה. (1) יואב הרגו על ידי ששאל לו בערמה איך יבמה גידמת חולצת, וכיון שהתכופף להראותו, הכהו בדופן חמישית שמרה וכבד תלויים בה. והרגו משום דגואל הדם של עשאל היה, דאף שעשאל היה רודפו, מכל מקום כיון שהיה יכול להצילו באחד מאיבריו, יה אסור לו להורגו. ומסקינן שכדין הרגו יואב לאבנר. ונגרם מיתה לאבנר משום דלא לימד זכות על דוד, כשנטל את צפחת המים משאלו, וכן כשקרע את כנף מעילו.

(2) יואב הרג לעמשא, כיון דסבר דמרד במלכות בהא שדוד אמר לו להעזיק את איש יהודה עד שלשת ימים, ועמשא איחר המועד. ומסקינן דשלא כדין היה, משום דעמשא דרש אכין ורקין דאין מצוות המלך יכולה לבטל דברי תורה, וכיון דראם עסוקים במסכתא, לא הועיקם.

(3) מסקינן דיואב נהרג לפי שמרד במלכות בית דוד בהא דנטה אחר אדוניה, ואף אחר אבשלום ביקש לנטות ורק מפחד דוד או מפחד איצטגניניו של דוד לא נטה. ואף שהרגו לעמשא שלא כדין, מכל מקום אי אפשר להורגו עליו, כיון שהיה הוא בשוגג דהא סבר דמרד במלכות היה. ונקבר בביתו אשר במדבר. ונאמר עליו שבתו היה הפקר כמדבר, וכן מנוקה מגול ועריות כמדבר, וכן שהיה פורס לעניי עירו אף ממוניו וצחנתא. ונאמר בגנותו שהרג שני אנשים צדיקים וטובים ממנו, והיינו עמשא ואבנר שדרשו אכין ורקין [עמשא גבי ויזעק את איש יהודה, ואבנר גבי נוב עיר הכהנים], ואף שנאמר להם מפי המלך לא עשו. ויואב לא דרש אכין ורקין, וכן גרם להריגתו של אוריה אף שלא נאמר לו בפירוש, אלא רק על ידי איגרת.

ו. (1) נמסרו ארבע מיתות, ולרבנן סדרו חומרתן הוא: סקילה, שריפה, הרג, חנק. ולר' שמעון, סדר חומרתן הוא: שריפה, סקילה, חנק הרג. ונפקא מינה למתחייב שני מיתות דנידון בחמורה.

(2) רוק תפל, והיינו שלא טעם כלום כל אותו היום, מי לעיסת גריסין, מי רגלים, נתר [היינו מין אדמה], בורית [היינו מין עשב המעביר כתמים], קמוליא [כתב רש"י לא ידענא מאי היא], ואשלך [נמצא בנקבי מרגליות העולות מן הים]. ובעינן לכולהו בזה הסדר, משום דרק בכהאי גוונא בכוחם להעביר הכתם. ולדעת רש"י נאמר הוא לענין בדיקת הכתם האם דם הוא או צבע, דאם לא עבר על ידי הני על כרחך דצבע הוא ואינו מטמא. ולדעת תוס', איירי לענין ביטול הכתם, דאף דם ודאי לאחר שהעבירו עליו אלו הסמנים כסדרן, בטל הכתם ואינו מטמא.

(3) מבואר במשנה ביומא דמעכב, והיינו משום חומרא דיום הכיפורים דכתיב ביה חוקה. וכתבו התוס' דלמאן דאמר דלא נאמר חוקה אלא על הנעשה בבגדי לבן בפנים, רק בהני הסדר מעכב.

(4) לענין סדר חליצה, דלכתחילה הסדר הוא דקוראת וקורא חולצת ויורקת וקוראת. ואם לא עשו כסדר יצאו. וכן אמרינן לענין תמיד דלכתחילה בעינן כסדר, אם לא עשה לא עיכב. אמנם מבואר ברש"י דהיינו דווקא אליבא דרב פפא דמנה לסדר יומא בהדי הנך שהתנא כתב סדרן בדווקא.

(5) לובש קודם המכנסיים, כדכתיב "מכנסי בד יהיו על בשרו", ומשמע דכשלושן יהיה בשרו בלא לבוש מלבד המכנסיים. וברש"י יש משמעות דהיינו דווקא כהן גדול. ובמשנה הסדר הוא, כתונת מכנסיים מצנפת ואבנט, חושן ואפוד מעיל וציץ. ואמר רב סחורה, דהסדר אינו כדכתיב, ופתחו בכתונת משום דמכסיא לכולה גופיה.

ז. (1) סקילה חמורה, שכן ניתן למגדף ועובד עבודה זרה שפושט ידו בעיקר. שריפה חמורה, שכן ניתנה לבת כהן שזינתה דעוונה חמור דהא מחלל נמי את אביה. סייף חמור, שכן ניתן לאנשי עיר הנידחת, דחזינן דהחמיר בה הכתוב דאף ממונם אבד. חנק חמור, שכן ניתן למכה אביו ואמו, שהוקש כבודם לכבוד המקום. וכתבו התוס' דאין להוכיח דחנק חמור אף מסקילה, דהא מקלל אביו ואמו נידון בסקילה, אלא יש להוכיח דשוים הם.

(2) לרבנן: סקילה חמורה משריפה, שכן ניתנה למגדף דהוי חמור מכולהו, דהא פושט ידו בעיקר הוא. וכן חמורה מסייף, כדחזינן דמסית עיר הנידחת נידון בסקילה [לשיטתו], ואילו המוסתין שעוונם קל ממנו נידונים בסייף. וכן חמורה מחנק, דהא חזינן דארוסה שזינתה שחמורה מנשואה שזינתה [דהרי פוגמת עצמה ומשפחתה], אינה נידונת בחנק כנשואה, אלא בסקילה. שריפה חמורה מסייף, ילפינן מגזירה שוה, דנאמר אביה גבי שריפה דבת כהן ונאמר אביה גבי סקילה דבת ישראל, ומה סקילה חמורה מסייף, אף שריפה חמורה מסייף. וכן חמורה מחנק, דהא אפקה רחמנא נשואה בת כהן החמורה, מחנק לשריפה. סייף חמור מחנק, שכן אנשי עיר הנידחת דפושטין ידיהם בעיקר, נידונים בסייף.

(3) לר' שמעון: שריפה חמורה מסייף, כדחזינן דאפקה רחמנא בת כהן ארוסה מסייף. וכן חמורה מחנק, כדחזינן דאפקה רחמנא לבת כהן נשואה מחנק לשריפה. וכן חמורה מסייף, מקל וחומר, דהרי חנק חמור מסייף כדחזינן דהמסית בחנק והניסת בסייף, וכשם ששריפה חמורה מחנק, כל שכן שחמורה מסייף. סקילה חמורה מחנק, כדחזינן דאפקה רחמנא ארוסה בת ישראל מחנק לסקילה. וכן חמורה מסייף, קל וחומר מחנק, וכדאמרינן גבי שריפה. חנק חמור מסייף, דדין המסית החמור בחנק [לשיטתו], והניסתים בסייף.

(4) רבנן סברו דמאי דאפקה רחמנא לבת כהן דנידונת בשריפה, היינו דווקא כנשואה, דבבת ישראל נידונת בחנק. אבל ארוסה שנידונת בסקילה, אף בבת כהן תידון בסקילה, דהא חמורה היא טפי מסייף. וכן סברו דמסית עיר הנידחת בסקילה ולא בחנק. ומאי דר' שמעון סבר, דאף בת כהן ארוסה אפקה רחמנא לשריפה, והיינו משום דשריפה חמורה מסייף. וכן סבר דמסית עיר הנידחת בחנק, ועל כרחך דחנק חמור מסייף שבה נידונים הניסתים.

ח. (1) נחלקו לענין בת כהן מאורסה שזינתה, דלרבנן נידונת בסקילה, ולר' שמעון נידונת בשריפה. וכן נחלקו לענין כהן שבא על בתו, דלרבנן נידון בסקילה, ולא בשריפה כישראל שבא על בתו, ולר' שמעון נידון בשריפה כדין ישראל. ומרגלא בפומיה דר' יוחנן, והיינו דכן קיבל מרבתי, דהני פלוגתות תליא הא בהא, דכיון דסברו רבנן דכהן שבא על בתו בסקילה, והיינו משום דסקילה חמורה, סבירא ליה נמי דבת כהן מאורסת שזינתה נידונת בסקילה. וכיון דסבר ר' שמעון דכהן הבא על בתו בשריפה, והיינו משום דשריפה חמורה, סבירא ליה נמי דבת כהן מאורסה שזינתה נידונת בשריפה. ואשמועינן דמי שנתחייב שני מיתות נידון בחמורה.

(2) ר' שמעון סבר דהקרא דבת כהן בשריפה סתמא כתיב, ומשמע דבין נשואה ובין ארוסה. וילפינן בנין אב, דכשם שנשואה יצאה להחמיר, דהא כולי עלמא מודו דשריפה חמורה מחנק, דילפינן גזירה שוה "אביה אביה", דמה אביה האמור בסקילה חמור מחנק, הוא הדין שריפה האמור באביה חמור מחנק, כן נמי כשהוציא ארוסה להחמיר עליה יצא, ומהא ילפינן דשריפה חמורה מסקילה.

(3) מדכתיב "ובת" ילפינן, דלא רק נערה מאורסה אלא הוא הדין נשואה ובוגרת שדינה בשריפה, ואתי כר' שמעון דאף נשואה בשריפה, ואתי כר' עקיבא דדרש וי' יתירא. ומדכתיב "איש כהן" ילפינן, דאף דהיא התחללה מכהונה, כגון שנישאה לישראל שאינה אוכלת בתרומה, או אפילו נישאה לפסול קהל או לחלל שפסלה מכהונה, מכל מקום כיון דהיא "בת איש כהן" דינה בשריפה. ומדכתיב "כי תחל לזנות" ילפינן דרק על חילול של זנות איכא שריפה, ולא על חילול שבת. ומדכתיב "את אביה" ילפינן לגזירה שוה מבת ישראל דדוקא זנות עם זיקת הבעל מחייבת שריפה, ואתי כר' אלעזר דפניו הבא על הפנויה נמי חשיב זונה, ואי לאו "את אביה" הוי אמינא ד"לזנות" קאי נמי אפנויה. ומדכתיב "היא מחללת" ילפינן, דאביה דכתיב אתי לגזירה שוה, ולא לומר דאיירי בזינתה מאביה, דהא היא מחללת כתיב, ולא שהוא מחללת. וברשי' כתב ב' צדדים, אי תנא דידן פליג אדרשה "דאם היו נוהגים באביה קודש, עתה נוהגים בו חול". או לאו. והתוס' הוכיחו דעל כרחק דלא פליג.

ט. (1) מדכתיב "כי תחל" איכא למימר דקאי נמי אחילול שבת, ואתי כר' שמעון דאמר שריפה חמורה, וסלקא דעתין דכיון דריבה הכתוב בכהנים מצוות יתירות, הוא הדין דנחמיר בה לענין חילול שבת. ואף דאביה נידון רק בסקילה, היינו משום דאשתריא לגבי שבת גבי עבודה, אבל בת כהן דלא אשתריא גבה שבת, שפיר תידון בחמורה.

(2) היכא שנישאת לפסולי קהל כממזר ונתין, נפסלת מן הכהונה, כדכתיב "כי תהיה לאיש זר וגו'". וכן נפסלת לתרומה מהאי טעמא. ואם אכלה בשוגג, חייבת קרן וחומש כזרה שאכלה. ולענין שריפה, לתנא דידן ילפינן מדכתיב "בת איש כהן" דאף היא נידונת בשריפה. ור' מאיר סבר דדינה כזרה ואינה חייבת אלא סקילה. וכן היכא דנישאת לחלל, נמי נפסלה לכהונה ולתרומה, וילפינן לה מדכתיב "לא יחלל זרעו" דמקיש זרעו לו, מה הוא פוסלה מכהונה ומתרומה, כדכתיב "לא יחלל" ומשמע תרי חילולי, כן בנו החלל פוסלה מכהונה ומתרומה. ולענין שריפה, נמי דינה כפסולי קהל. והיכא דנישאת לישראל, אינה אוכלת בתרומה כל עוד דיש לה זרע מישראל, אבל לא נפסלה לכהונה, וכן חשיבה בת כהן לענין דאם אכלה תרומה בשוגג אינה משלמת חומש. ודינה בשריפה, כדילפינן מ"בת איש כהן".

(3) לר' יוסי בר חנינא, אתי כרבנן דארוסה בסקילה ונשואה בשריפה, וכוונת ר' אליעזר, דכל שדינה למטה מעונש הבא על ביתו, והיינו נשואה בת ישראל שזנתה דדינה בחנק, גבי כהן דינה כבא על בתו דנידונת בשריפה. וכל שדינה מעל הבא על בתו, והיינו ארוסה בת ישראל שדינה בסקילה, בבת כהן נמי דינה בסקילה כבא על כלתו. ולר' ירמיה, אתי כר' ישמעאל דארוסה בשריפה, ונשואה בחנק, וכוונת ר' אליעזר, דהבא עליה כשהיא ברשות אביה, דהיינו ארוסה דינה בשריפה. וכשוזינתה מחמיה דינה בסקילה. ולרבא, אתי כר' שמעון, אלא דסבר ר' אליעזר דנשואה אינה בשריפה, אלא עולה רק לסקילה, וכוונת ר' אליעזר, דאם זינתה ברשות אביה דהיינו ארוסה, נידונת בשריפה, ואם זינתה ברשות חמיה, נידונת בסקילה. ולדעת רבינא, אתי כרבנן, ואיפוך, דזינתה ברשות אביה בסקילה, וזינתה ברשות חמיה בשריפה.

י. (1) רב נחמן פסק כאוקימתא דר' יוסי בר חנינא בדעת ר' אליעזר. ותמה ר' יוסף, דהלכתא למשיחא הוא. ומסקינן, דדוקא הכא קשיא ליה, כיון דלא נחלקו לדינא, אלא בכוונת דברי ר' אליעזר, ומה יש לפסוק הלכה בהאי מילתא, הרי כשיבא המשיח ויחיו המתים, נשאל לר' אליעזר לכוונתו. והתוס' כתבו בשם הר"ר חיים, דדוקא הכא דעביד איסורא ואינו נפקא מינה השתא דאין נוהג מיתו בית דין, קשיא לר' יוסף, אבל בעלמא לא קשיא ליה.

(2) ר' ישמעאל סבר דדוקא ארוסה יצאה מכלל בת ישראל לדון בשריפה. אבל נשואה כדקיימא קיימא ונידונת בחנק. ויליף לה מבנין אב, דהרי כולם בכלל מות יומת הנואף והנואפת היו, וכשם שבת ישראל שיצאה מכלל זה, היינו דווקא ארוסה, כן נמי בת כהן שיצאה מכלל זה היינו דווקא ארוסה.

(3) ר' עקיבא סבר דבין ארוסה ובין נשואה יצאו לשריפה, ויליף לה מדכתיב יתורא דוי'. ומכל מקום אין הפנויה בשריפה, משום דילפינן מגזירה שוה אביה אביה דבעינן זנות עם זיקת הבעל.

(4) מדכתיב "היא" ילפינן דרק היא בשריפה ואין בועלה בשריפה. ומדכתיב "כאשר זמם לעשות לאחיו", ילפינן דנידון רק כמיתת אחיו ולא אחותו, והיינו דאין הזוממים נידונים בשריפה. וכתבו התוס' דהוא הדין דיש למעט מדכתיב "היא", ודרשינן ולא זוממיה, אלא דאם לאו כאשר זמם לעשות לאחיו, הוי אמינא, דכאשר זמם מפיק מדרשה דהיא, ומכל מקום בעינן נמי לדרשה דהיא, להיכא דאין הבעל נהרג, דמכל מקום דין הזוממים בסקילה.

(5) מדכתיב "ובת" דרש דאף בנות בעלי מומין נידונות בשריפה. ור' עקיבא דרש לה מדכתיב "והיו קודש" דמכל מקום בקדושתן קיימו. ומדכתיב "את אביה היא מחללת" יליף, דאם היו נוהגים באביה קודש, נוהגים בו חול, ואם היו נוהגים בו כבוד, נוהגים בו בזיון. וכתבו התוס' לעיל (נ:), דגם ר' עקיבא ור' שמעון מודו דהכי הוא פשטיה דקרא, ורק סברו דאתי נמי למימר דבעינן זנות עם זיקת הבעל.

יא. (1) משקעים אותו בזבל עד ארכובותיו, כדי שלא יתהפך אנה ואנה ותיפול הפתילה על בשרו. ונותן סודר קשה בתוך רך, וחונקו בסודר זה כדי שיפתח פיו, ובעינן דווקא קשה מבפנים כדי שיחנק, ורך מבחוץ כדי שלא יחבל צווארו מבחוץ ויחנק למות. ולדעת ר' יהודה, לא חונקים כלל, שמא ימות בחניקה זו, אלא פותחין את פיו בצבת.

(2) מסקינן דמתוך פתילה של אבר וזורקה לתוך פיו, והיא חומרת את בני מעיו ומת. וחזינן דחשיב שריפה, או מבני אהרון לחד מאן דאמר דמתו באופן זה וכתיב בהו "שריפה", ואו מעדת קורח לחד מאן דאמר שמתו באופן זה וכתיב בהו "שרופים". ולא ילפינן מפריס הנשרפים דהוי שריפה ממש, או מעדת קורח או בני אהרון להאי מאן דאמר דנשרפו ממש, משום דכתיב ואהבת לרעך כמוך. [אמנם בלאו ילפותא דחשיב שריפה, הוי אמינא דמשום ואהבת לרעך כמוך, נישא ליה חבילות זמורות כדי שימות מהר]. ואיכא בגמ' טעם נוסף דאין ללמוד מפריס הנשרפים, דעדיף ללמוד מאדם חוטא נשמה ופיגול.

3) לדעת רב מתנה נשמתן נשרפה וגופם קיים, ויליף לה מדכתיב "החטאים האלה בנפשותם". ולדעת ר' אלעזר אף גופם נשרף. ומאי דכתיב "בנפשותם" היינו דמתו על עסקי נפשותם, והיינו על ידי מאכל ומשתה הנכנס בנפשותם על ידי קוחר, דכיון דנהנו ממנו, קיבלו לדבריו.

4) לדעת ר' אלעזר נשמתן נשרפה וגופם קיים, והיינו דכתיב "וימותו לפני ה'" דהי כעין מיתה, וכן כתיב "ותאכל אותם" והיינו בלא גופם. ולדעת ר' מתנה, נשרף כל גופם, והוי דומיא דמיתה דהתחיל מתוכם עד שנשרף כל גופם. ונענשו לפי שהיו מבקשים רבנות ושררה. והיה להם טומאת מת, וכמבואר בסוגיא בסוכה. ולר' אלעזר דרך נשמתן נשרפה, ניחא בפשיטות. ולר' מתנה שגם גופם נשרף, צריך לומר ששילדן היתה קיימת.

יב. 1) בת כהן שזינתה היתה, והקיפה רב חמא בר טוביה בחבילי זמורות ושרפה. וטעה בהא דאין השריפה אלא על ידי פתילה של אבר. וכן בהא דבזמן שאין כהן אין משפט, ואין דנים דיני נפשות.

2) מעיקרא סבר דהשריפה היא על ידי הקפת חבילי זמורות, והביא ראייה ממעשה שראה בקטנותו שכך שרפו בת כהן, ודחו דבריו דקטן היה ואין מביאים ראייה מן הקטן. וחזר והביא לאהם ראייה ממעשה שהיה בגדלותו, ואמרו לו דבית דין של צדוקין היה, שדורשין מקרא ככתבו. וכתבו התוס' דלכסוף חזר בו והודה לדבריהם שהשריפה היא על ידי פתילה של אבר.

3) לתנא קמא מתיוון את ראשו בסיף, והיינו משום דכתיב בתורה "חרב", ועבדינן דווקא בהתזה, משום דבריו מיברזו אי אפשר לעשות, דהא כתיב לפי חרב. וכן גיטרא אי אפשר לעשות משום ברור לו מיתה יפה. ור' יהודה סבר, דכיון דהוא חוקת הגויים להרוג באופן זה, חשיב ניוול, ואין להורגו אלא על ידי שמניחים את ראשו על הסדן וקוצץ בקופיץ.

4) לדעת ר' יהודה נאמר הוא בכל אופן. ולדעת תנא קמא, לא נאמר אלא היכא דלא כתיב להדיא בתורה. אבל מה דכתוב להדיא בתורה, לאו מינייהו גמרינן. וכתבו התוס', דהני מילי בחוקות סתם, אבל בחוק הנעשה לשם עבודת כוכבים, אף דכתיב להדיא בתורה אין לעשותו.

5) עיר הנדחת, דכתיב בה להדיא "לפי חרב". וכן רוצח, ובעבד מפורש הוא דכתיב "נקם ינקם" והיינו חרב דכתיב "והבאתי עליכם חרב נוקמת". ובשאר רוצחים ילפינן מדכתיב "ואתה תבער הדם הנקי", דהוקשו כל שופכי דמים לעגלה ערופה, ומדבעינן מיתה יפה ילפינן דההקש הוא רק לענין צואר, ולא לענין קופיץ וממול עורף. [ולמאן דאמר חנק קל, אפשר ללמוד בן חורין קל וחומר מעבד].

6) קטן הבא על הקטנה פטורים דהא לאו בני עונשים נינהו. וקטן בן ט' הבא על הגדולה, חייבת. ואם היה פחות מבן ט', פטורה דכתיב "איש".

7) דרשינן לקרא, פרט לאשת אחרים, וילפינן מינה דאין אישות לגוי.

יג. 1) לר' יונתן ילפינן מהא דנאמר מיתה בידי אדם ונאמרה מיתה בידי שמים, מה מיתה בידי שמים אין בה רושם, אף מיתה בידי אדם אין בה רושם, והיינו חנק, דליכא למימר שריפה, דהא אפקה רחמנא לבת כהן נשואה מחנק לשריפה. ולר' יאשיה, גמרא גמירי דיש מיתת חנק.

2) לר' יאשיה ילפינן מהא דלא פירשה התורה באיזה מיתה נידונת, ועל כרחך דהיינו חנק דהיא הקלה שבכולם. ולר' יונתן, אף דחנק אינה המיתה הקלה, מכל מקום כל היכא דכתיב מיתה סתם היינו חנק, דבעינן מיתה שאין בה רושם כמיתה בידי שמים, ועל כרחך אינה שריפה, דהא אפקה רחמנא לבת כהן נשואה מחנק לשריפה. וגם לר' ישמעאל דרק ארוסה בת כהן נידונת בשריפה, מכל מקום לא יתכן דנשואה לעולם יהיה דינה בשריפה להחמיר עליה טפי מארוסה.

3) ילפינן בגזירה שוה ד"דמיהם בם" מאוב וידעוני, [ומות יומת אתי דאם אינו יכול להורגו במיתה הכתובה בו אפשר להורגו בכל מיתה]. דאי נימא דמ'מות יומת" ילפינן לה, מנין דהוקשו כולם לאוב וידעוני, דלמא לאשת איש הוקשו דמיתתו בחנק. וכתבו התוס' דלאו דווקא לאשת איש, דהא להא לא בעינן הקש, אלא לרוצח דמיתתו בסיף.

4) הבא על אמו, לדעת תנא קמא חייב משום אמו ומשום אשת האב, ואם אביו חי, חייב אף משום אשת איש. ולדעת ר' יהודה, אינו חייב אלא משום אב, וכן משום אשת איש, [ובגמ' לקמן איכא מאן דאמר, דלר' יהודה אף אינו עובר משום אשת איש]. ולר' יהודה דברייתא, רק אם היא בחיבי לאוין לאביו, אינו עובר אלא משום אמו, אבל אם היא מותרת לאביו, עובר נמי משום אשת האב. הבא על אשת אביו שאינה אמו, חייב משום אשת האב, ואפילו היא רק ארוסת אביו, דמשעת לקיחה נקראת אשתו, וכשהאב בחיים עובר נמי משום אשת איש. והבא על כלתו, בין בחיי בנו ובין אחר מיתת בנו, בין מן הנישואין ובין מן האירוסין, עובר משום כלתו, ומשום אשת איש [אם היא נשואה].

יד. 1) מסקינן דנחלקו בפלוגתא דר' עקיבא ורבנן גבי אי תפסי קידושין בחייבי לאוין, דר' יהודה סבר דלא תפסי, ומשום הכי כל דאסורה עליו אפילו באיסור לאו, ליכא בה משום אשת האב. ורבנן סברי דתפסי בה קידושין, ושפיר הוי אשת האב.

2) לדעת תנא קמא, איסור מצוה היינו שניות לעריות, דאסורות משום מצוה לשמוע דברי חכמים, ואיסור קדושה, היינו אסורות לכהונה, דכתיב בהו קדושים יהיו. ולר' יהודה, איסור מצוה היינו איסורי כהונה דכתיב בהו "אלא המצוות", ואיסור קדושה היינו שניות לעריות, דאמרו חכמים קדש עצמך במותר לך. וקיימא לך דחולצות דמרבין לה מדכתיב "יבמתו" דיש לך יבמה אחרת שעולה לחלוץ ואינו עולה ליבום. ואינה מתייבמת, דאף דעשה דוחה לא תעשה, מכל מקום גזרינן אטו ביאה שניה. ומקשינן מינה, דחזינן דאף ר' יהודה מודה דחייבי לאוין לא הוי כחייבי כריתות, דהא אי הוי כחייבי כריתות, פטורות אף מן החליצה. ותירצו, דלדבריו דרבנן קאמר, וליה לא סבירא ליה. וכתבו התוס' דיש ליישב דמאי דקאמר ר' יהודה דחייבי לאוין אינו עובר משום אשת האב, היינו לאוין דשאר, אבל שאר לאוין אין דינם כחייבי כריתות. [עוד כתבו התוס', דאינו מוכרח דחייבי לאוין כחייבי כריתות אף לענין פטור חליצה].

3) אביי ביאר דאיכא מיעוט "אמך היא" דרק משום אמו אתה מחייבו ואין אתה מחייבו משום אשת האב. ומקשינן עליה, דהכי נמי איכא למידרש "אשת אביך היא" דאינו עובר משום אמו, ואיכא סתירה בפסוקים. ועוד הקשו, לרבנן מאי דרשו בה. אלא על כרחך דלא אתו למעט, ו"אמך היא" ילפינן לעונש באמו שאינה אשת אביו. ו"אשת אביך היא" ילפינן לאשת האב לאחר מיתה. [ואיכא ב' גירסאות בגמ' אם הקשיה היא מכח קל וחומר, דלא יתכן דאשת אביו והיא אמו התמעטה מתרי הקראי ולא תתחייב כלל, או דהקשיה היא מסתירת הפסוקים].

4) רב אחא ביאר, דמדכתיב "ערות אמך היא לא תגלה ערותה" ילפינן דרק משום ערוה אחת אתה מחייבו. ודחו דבריו, דהא גבי כלה נמי כתיב "ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא", ומבואר במתניתין דחייב נמי משום אשת איש. אלא על כרחך, דכיון דחד גופא הוא, קרי ליה ערוה בלשון יחיד, ולא למיעוטא אתא.